

Journal of Early Childhood Health and Education

Spring 2024, Volume 5, Issue 1 (15), 43-52

The effectiveness of storytelling training based on positive self-talk on hope and worry about body image in children with cancer

Maryamossadat DoustdarTousi¹, Ramezan Hassanzade^{2*} & Anis Iranmanesh³

1. PhD student, Department of counseling, Mashhad branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran
2. Professor, Department of Psychology, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran
3. Assistant Professor, Department of Mathematics and Statistics, Mashhad branch, Islamic Azad University, Mashhad, Iran.

ARTICLE INFORMATION

Article type

Original research

Pages: 43-52

Corresponding Author's Info

Email:

rhasanzadehd@yahoo.com

Article history:

Received: 2024/01/28

Revised: 2024/03/02

Accepted: 2024/04/30

Published online: 2024/06/04

Keywords:

Storytelling based on positive
Self-talk, Hope, Body image,
Children with cancer

ABSTRACT

Background and Aim: This research aims to evaluate the effectiveness of storytelling training based on positive self-talk on hope and concern about body image in children with cancer. **Methods:** This semi-experimental research had a pre-test-post-test with an experimental group and a control group. The statistical population of the current study consists of all children aged 8 to 12 years old with all types of cancer who were treated in Bou Ali Sinai Hospital in Sari from 2021 to June 2022. The sample size included 40 children with various types of cancer, who were selected by purposeful sampling and according to the criteria for entering and exiting the study. Then they were randomly placed in two groups of 20 people (an experimental group and a control group). The experimental group underwent 10 60-minute sessions of storytelling training based on positive self-talk, but the control group did not receive any intervention during this period. The tools used are children's hope questionnaire (Snyder et al., 1996) and concern about body image (Littleton et al., 2005). Data analysis was done by ANCOVA analysis of covariance in SPSS-25 software. **Results:** The results showed that storytelling training based on positive self-talk had a significant effect on hope and body image of cancer children in the experimental group compared to the control group ($p < 0.05$). **Conclusion:** The effectiveness of this training can be effective in increasing hope and reducing anxiety about body image in children with cancer, and this approach can be used in hospitals with children with cancer.

This work is published under CC BY-NC 4.0 licence. © 2022 The Authors.

How to Cite This Article: Hassanzade R & et al. (2024). The effectiveness of storytelling training based on positive self-talk on hope and worry about body image in children with cancer. *JECHE*, 5(1, 15): 43-52.

فصلنامه سلامت و آموزش در اوان کودکی

بهار ۱۴۰۳، دوره ۵، شماره ۱ (پیاپی ۱۵)، صفحه‌های ۴۳-۵۲

اثربخشی آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت بر امیدواری و نگرانی از تصویربدنی در کودکان سرطانی

مریم السادات دوستدارطوسی^۱، رمضان حسن زاده^{۲*} و انیس ایرانمنش^۳

۱. دانشجوی دکتری گروه مشاوره، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران

۲. استاد گروه روانشناسی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران

۳. استادیار گروه ریاضی و آمار، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: علمی- پژوهشی صفحات: ۴۳-۵۲	زمینه و هدف: این پژوهش با هدف اثربخشی آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت بر امیدواری و نگرانی از تصویربدنی در کودکان سرطانی می‌باشد. روش پژوهش: این پژوهش از نوع نیمه‌آزمایشی دارای پیش‌آزمون-پس‌آزمون با یک گروه آزمایش و یک گروه کنترل بود. جامعه آماری پژوهش حاضر را کلیه کودکان ۸ تا ۱۲ ساله مبتلا به انواع سرطان که در سال ۱۴۰۰ تا خرداد ۱۴۰۱ در بیمارستان بوعلی سینای ساری تحت درمان بودند، تشکیل می‌دهند. حجم نمونه شامل ۴۰ کودک مبتلا به انواع سرطان بودند که به روش نمونه‌گیری هدفمند و برحسب معیارهای ورود و خروج به پژوهش انتخاب شدند. سپس به طور تصادفی در دو گروه ۲۰ نفری (یک گروه آزمایش و یک گروه کنترل) جایگماری شدند. گروه آزمایش به مدت ۱۰ جلسه ۶۰ دقیقه‌ای تحت آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت قرار گرفتند ولی گروه کنترل در این بازه زمانی هیچ‌گونه مداخله‌ای دریافت نکرد. ابزار استفاده شده پرسشنامه‌ی امیدواری کودکان (اسنایدر و همکاران، ۱۹۹۶) و نگرانی درباره تصویر بدنی (لیتلتون و همکاران، ۲۰۰۵) می‌باشد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با تحلیل کوواریانس آنکوا در نرم افزار SPSS-25 انجام شد. یافته‌ها: نتایج نشان داد آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت بر امیدواری و تصویر بدنی کودکان سرطانی در گروه آزمایش نسبت به گروه کنترل با اثربخشی معناداری همراه بودند ($p < 0/05$). نتیجه‌گیری: اثربخشی این آموزش می‌تواند در زمینه افزایش امیدواری و کاهش نگرانی از تصویربدنی در کودکان سرطانی مؤثر واقع شود و از این رویکرد، در بیمارستان‌های دارای کودک سرطانی بهره برد.
اطلاعات نویسنده مسئول ایمیل: mehdishariatmadari@yahoo.com	
سابقه مقاله تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۱۱/۰۸ تاریخ اصلاح مقاله: ۱۴۰۲/۱۲/۱۲ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۳/۰۲/۱۱ تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۳/۱۵	
واژگان کلیدی قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت، امیدواری، تصویر بدنی، کودکان سرطانی	

انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با CC BY-NC 4.0 صورت گرفته است.
تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است.

شیوه استناد به این مقاله

حسن زاده، رمضان و همکاران. (۱۴۰۳). اثربخشی آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت بر امیدواری و نگرانی از تصویربدنی در کودکان سرطانی. فصلنامه سلامت و آموزش در اوان کودکی، ۵(۱): ۴۳-۵۲.

مقدمه

سرطان به عنوان یک مشکل سلامت جهانی، دومین عامل مرگ و میر کودکان است. سرطان یکی از بیماری‌هایی است که می‌تواند برای بقا و سلامتی جسمی و روانی کودکان تهدیدی جدی تلقی شود (علایی فرد و همکاران، ۲۰۲۱). با پیشرفت علمی بشر، روز به روز نرخ زنده ماندن کودکان در برابر سرطان افزایش یافته است. تقریباً ۳۰۰۰۰۰ مورد سرطان در میان کودکان صفر تا ۱۹ ساله در هر سال تشخیص داده می‌شود و بروز سرطان در دوران کودکی در سراسر جهان در حال افزایش است (صادقی و همکاران، ۲۰۲۳). ماهیت بیماری همراه با ماهیت تهاجمی درمان‌هایی نظیر شیمی‌درمانی، پرتودرمانی، جراحی و درمان‌های دیگر می‌تواند تأثیرات زیان‌آور کوتاه مدت تا بلند مدتی هم‌چون درد، خستگی، پریشانی، تهوع و تغییر در خواب و خلق را در کودکان در پی داشته باشد (ستلیروا، ۲۰۱۷). تشخیص سرطان می‌تواند موجب مشکلات روانی جدی شود، زیرا سرطان و بستری شدن در بیمارستان موجب افزایش حس درد، پریشانی روانی و ترس از مرگ می‌شود (کیارسی و همکاران، ۲۰۲۱).

کودکان مبتلا به سرطان به همراه تغییرات پایدار یا موقتی در ظاهر خود که ناشی از درمان سرطان است، مثل ریختن مو، تغییرات وزن، مشکلات پوستی، جای زخم یا قطع عضو مواجه می‌شوند. این امر باعث استرس زیادی در آن‌ها می‌شود و همچنین موجب از دست دادن جذابیت و زیبایی می‌شود که این موارد تأثیر منفی روی تصویر بدنی و جنبه‌های مربوطه می‌گذارد که یکی از عناصر مهم در کیفیت زندگی بیماران سرطانی است (خلعتبری و همکاران، ۲۰۱۸). در مطالعاتی که تاکنون انجام شده، نشان داده شده است که تصویر بدنی در بیماران سرطانی، به خاطر تغییرات و ضایعات ناشی از درمان دچار نقص است. به عنوان نمونه؛ مطالعاتی که روی تصویر بدنی کودکان سرطانی انجام شده، نشان داده که کودکانی که از تومورهای مغزی زنده مانده‌اند در خطر اضافه وزن و کودکانی که از دیگر سرطان‌ها جان سالم به در برده‌اند، در خطر کاهش وزن قرار دارند و بنابراین تصویر بدنی در آن‌ها تغییر می‌یابد. تصویر بدنی تحت تأثیر ایده‌آل فرهنگی اجتماعی قرار دارد و چگونگی مقایسه خود با ایده‌آل‌ها، احساس فرد را در مورد بدنش و همچنین رضایت از آن شکل می‌دهد (زارعی و همکاران، ۲۰۱۶؛ به نقل از، کیارسی و همکاران، ۲۰۲۱).

مواجهه کودک با یک فرآیند ناشناخته بیماری، همراه با مداخلات دردناک، جدا شدن از محیط روزمره و خانوادگی در طول بستری شدن در بیمارستان، منجر به تغییر رفتار و بروز احساسات منفی مانند: استرس، ترس، ناامنی، عدم اطمینان و ناامیدی می‌شود (لازور و همکاران، ۲۰۱۷). ناامیدی در بیماران مبتلا به سرطان، سلامت جسمی و روانی آن‌ها را مختل می‌کند (فکی رومدهان و همکاران، ۲۰۲۰). در صورت وجود بیماری، امید عاملی در افزایش انگیزه است و از احساس ناامیدی و درماندگی جلوگیری می‌کند، به بیماران کمک می‌کند تا احساس بهتری داشته باشند و درمان سرطان را حفظ می‌کند. در واقع بیماران جسمی مزمن از جمله افراد مبتلا به بیماری سرطان متوجه می‌شوند که امید، بخش مهم و ناخودآگاه افکار و احساساتشان را شامل می‌شود. بیشتر تحقیقات در مورد امید، بر روی بیماران مبتلا به سرطان اجرا شده است زیرا بیماران سرطانی به دنبال قطعی شدن تشخیص بیماری خود، آن را به عنوان یک عامل تهدید کننده تلقی می‌کنند (موحدی و همکاران، ۲۰۱۵). سرطان و تفکر امیدوارانه به دو طریق به هم مرتبط می‌شوند. اولاً، افراد امیدوار بیشتر بر مشکل متمرکز شده و در حل آن فعالانه‌تر عمل می‌کنند. آن‌ها به احتمال بیشتری رفتارهای غربالگری سرطان را انجام می‌دهند. ثانیاً، افرادی که امیدوارانه می‌اندیشند در مواجهه با تشخیص و درمان سرطان، پریشانی کمتر و تطابق بیشتری نشان می‌دهند. از سویی، در طی درمان، افرادی که از امید بالاتری برخوردارند در تحمل درمان‌های طولانی و دردناک مقاومت بیشتری نشان می‌دهند (بخچالی، ۲۰۲۲). ارتقای امید، که از عوامل معنادار شدن زندگی است، به افراد کمک می‌کند تا با بیماری سرطان سازگار شوند، رنج روانی خود را کاهش داده و کیفیت زندگی و سلامت عمومی خود را افزایش دهند (حسینی و همکاران، ۲۰۱۹). همچنین یخچالی (۲۰۲۰) در پژوهش خود نشان داد سطوح بالای امید با سلامت جسمی و روانشناختی، خود ارزشی بالا، تفکر مثبت، و روابط اجتماعی رابطه مثبت دارد، بدین صورت که امیدواری سبب سلامت روانشناختی و احساس ارزشمندی می‌شود و به ایجاد ارتباط اجتماعی جهت افزایش

1. Steliarova, N.

2. Lazor, T., Tigelaar, L., Pole, JD., De Souza, C., Tomlinson, D., & Sung, L.

3. Fekih-Romdhane, F., Achouri, L., Hakiri, A., Jaidane, O., Rahal, K. & Cheour, M.

سلامت کمک می‌نماید که با نتایج به دست آمده از پژوهش حسینی و همکاران (۲۰۱۹)، صابری نوغایی و همکاران (۲۰۲۰) همسو می‌باشد.

تحقیقات مستمر در زمینه درمان‌های جدید و نوآورانه نیز انجام می‌شود. آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خود‌گویی مثبت می‌تواند به بهبود کودکان کمک کند. کودکان از طریق داستان‌ها و قصه‌ها می‌توانند با موفقیت‌ها و تجربیات مثبت خود آشنا شوند و اعتماد به نفس بالاتری به خود داشته باشند. قصه‌های مثبت می‌توانند تفکرات مثبت و سازنده را در کودکان تقویت کنند و آن‌ها را به سمت دیدگاه‌های سازنده‌تر هدایت کنند (قدم پور و همکاران، ۲۰۱۹). این روش باعث افزایش سطح بهبود امیدواری و نگرانی از تصویربدنی کودکان می‌شود و می‌تواند به کودکان کمک کند تا مهارت‌های احساسی، اجتماعی و شخصی را بهبود دهند و به رشد سالم‌تر و پرهیزگارتر در محیط‌های مختلف بپردازند. در واقع قصه‌ها برانگیزنده هستند و می‌توانند مجموعه‌ای از مفاهیم پیچیده علمی را به مخاطب منتقل کنند. بنابراین، در برنامه‌ی آموزشی مدارس، هنر جایگاه ویژه دارد و معلمان با استفاده از هنرهای مختلف، به خصوص هنر قصه‌گویی می‌توانند بسیاری از رفتارهای خوب را در کودکان تقویت کنند (نیدر و همکاران، ۲۰۲۲).

شجاعی و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان مقایسه اثربخشی گروهی قصه‌درمانی و هنر بازی درمانی بر اضطراب و افسردگی کودکان مبتلا به سرطان: با تکیه بر چهارچوب، اصول و قواعد رویکرد شناختی-رفتاری نشان دادند که قصه‌درمانی شناختی-رفتاری و هنر بازی درمانی شناختی رفتاری می‌توانند به عنوان یک شیوه درمانی برای کاهش اضطراب و افسردگی کودکان مبتلا به سرطان در محیط‌های آموزشی و درمانی به کار برده شوند که با نتایج به دست آمده از پژوهش قاسمیان و استهناتی (۲۰۱۹)، میرزایی و قمری (۲۰۲۰) همسو می‌باشد. با در نظر گرفتن این مطلب که افزایش ناامیدی و منزوی شدن در بین کودکان و نوجوانان دارای سرطان موجب نگرانی بسیاری از خانواده‌ها شده است، شناسایی و تعیین متغیرهای مؤثر بر امیدواری و نگرانی از تصویر بدنی ضروری به نظر می‌رسد. بنابراین پژوهش حاضر با هدف بررسی اثربخشی قصه‌گویی مبتنی بر خود‌گویی مثبت بر امیدواری و نگرانی از تصویر بدنی در کودکان ۸ تا ۱۲ سال سرطانی تحت درمان اجرا شد و محقق در پی پاسخ به این سؤال است که آیا آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خود‌گویی مثبت بر امیدواری و نگرانی از تصویر بدنی کودکان سرطانی مؤثر است؟

روش پژوهش

الف) طرح پژوهش و شرکت کنندگان

پژوهش حاضر از نوع نیمه آزمایشی دارای پیش‌آزمون- پس‌آزمون با گروه آزمایش و گروه کنترل می‌باشد و جامعه‌آماری پژوهش، شامل کلیه کودکان ۸ تا ۱۲ ساله مبتلا به انواع سرطان که در سال ۱۴۰۰ تا خرداد ۱۴۰۱ در بیمارستان بوعلی سینای علوم پزشکی شهرستان ساری تحت درمان بودند را شامل می‌شوند. از میان کودکان مبتلا به سرطان، ۴۰ کودک به روش نمونه‌گیری هدفمند برحسب معیارهای ورود و خروج به پژوهش انتخاب شدند. سپس به طور تصادفی در دو گروه ۲۰ نفری (یک گروه آزمایش و یک گروه کنترل) جایگماری شدند. قبل از انجام مداخله برای هر دو گروه پیش‌آزمون اجرا شد. برای گروه آزمایش به مدت ۱۰ جلسه ۶۰ دقیقه‌ای آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خود‌گویی مثبت اجرا شد و گروه کنترل بدون دریافت هیچ‌گونه مداخله مورد ارزیابی قرار گرفتند. سپس برای ارزیابی اثربخشی آموزش، پس‌آزمون برای هر دو گروه اجرا شد. ملاک‌های ورود به پژوهش: بازه سنی ۸-۱۲ سال، مبتلا به انواع سرطان، تحت درمان بودن، رضایت والدین و کودک، شرکت در جلسات آموزشی، عدم دریافت مداخله روانشناختی دیگر به صورت هم‌زمان و تعهد کودک به حضور در تمام جلسات بود. ملاک‌های خروج: سابقه اختلال رفتاری، عدم حضور کودک در بیش از دو جلسه، وخیم بودن حال جسمی کودک، داشتن بیماری جسمی و روانی دیگر بوده است.

ابزارهای پژوهش

۱. **مقیاس امیدواری کودکان:** این مقیاس توسط اسنایدر و همکاران^۱ بر اساس نظریه امید طراحی گردید. این مقیاس دارای ۳ خرده مقیاس است و تفکر عاملی، تفکر راهبردی و امید کلی را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. هر خرده مقیاس دارای ۳ گویه است. مقیاس امیدواری برای کودکان و نوجوانان ۸ تا ۱۶ سال قابل کاربرد است. نمره گذاری مقیاس امیدواری بر اساس طیف لیکرت تنظیم شده است و به همیشه نمره ۶، اغلب نمره ۵، خیلی وقت‌ها نمره ۴، بعضی وقت‌ها نمره ۳، به ندرت ۲ و هیچ‌وقت نمره ۱ تعلق می‌گیرد و نمره بالاتر نشان دهنده امید بیش‌تر است. اسنایدر و همکاران به منظور هنجاریابی این مقیاس همبستگی آن را با آزمون نیمرخ خود ادراکی کودکان و پرسشنامه سبک اسناد کودکان مورد بررسی قرار دادند و نتایج مثبت و معناداری به دست آمد. در پژوهش اسنایدر و همکاران روایی هم‌زمان پرسشنامه با مقیاس افسردگی بک ۰/۴۴- گزارش شده است. اسنایدر و همکاران اعتبار پرسشنامه را از طریق بازآزمایی بعد از ۳ هفته ۰/۸۵ گزارش کرده‌اند. همچنین در ایران اعتبار این پرسشنامه از طریق آلفای کرونباخ ۰/۷۰ و از طریق بازآزمایی ۰/۷۴ به دست آمد.

۲. **پرسشنامه‌ی نگرانی درباره تصویر بدنی.** این پرسشنامه توسط لیتلتون و همکاران^۲ (۲۰۰۵) طراحی و اجرا گردید. این پرسشنامه، حاوی ۱۹ ماده است که به بررسی نارضایتی و نگرانی فرد درباره‌ی ظاهرش می‌پردازد. در این ابزار از آزمودنی خواسته می‌شود در مورد هر یک از ماده‌ها، میزانی که آن ماده احساسات یا رفتارش را نشان می‌دهد، روی مقیاسی از ۱ تا ۵ درجه‌بندی کند. در این مقیاس نمره ۱ به معنای این کار است که (هرگز این احساس را نداشته‌ام یا این کار را انجام نداده‌ام) و نمره ۵ به معنای (همیشه این احساس را دارم یا این کار را انجام می‌دهم) است. نمره کل پرسشنامه، بین ۱۹ تا ۹۵ متغیر بوده که کسب نمره بیش‌تر، نشان‌گر بالا بودن میزان نارضایتی از تصویر بدنی یا ظاهر فرد است. لیتلتون و همکاران (۲۰۰۵) نشان دادند که این ابزار از اعتبار و روایی بسیار مطلوبی برخوردار است. اعتبار این پرسشنامه، به روش همسانی درونی بررسی شده و ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹۳ به دست آمده است. ضریب همبستگی هر یک از سؤالات با نمره کل پرسشنامه از ۰/۷۳-۰/۳۲ درصد با میانگین ۰/۶۲ بوده است. روایی همگرایی این ابزار از طریق محاسبه ضریب همبستگی آن با پرسشنامه سواس اجباری پادوآ و پرسشنامه اختلالات خوردن، بررسی شده و ضرایب همبستگی آن با ابزارها به ترتیب ۰/۶۲ و ۰/۴ به دست آمده است ($P < ۰/۰۱$). در ایران بساک‌نژاد و غفاری ۱۳۸۶ روایی این آزمون را براساس همسانی درونی به روش آلفای کرونباخ ۰/۹۵ گزارش کردند. انتظاری و علوی‌زاده (۲۰۱۱)، نیز همسانی درونی به روش آلفای کرونباخ این آزمون را ۰/۸۹ گزارش کردند. شاخص‌های روان‌سنجی این پرسشنامه بررسی شده و برای این منظور، ۲۰۹ نفر از دانش‌آموزان دختر دبیرستان‌های شیراز به شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای تصادفی انتخاب شدند و به پرسشنامه نگرانی درباره تصویر بدنی پاسخ دادند. اعتبار این پرسشنامه به دو شیوه دو نیمه‌سازی و همسانی درونی بررسی گردید که به ترتیب، ضرایب اعتبار ۰/۶۶ و ۰/۸۴ حاصل شد. برای روایی پرسشنامه مزبور، از روش روایی‌سازه (تحلیل عوامل و همبستگی خرده آزمون‌های این پرسشنامه) استفاده شد. نتیجه تحلیل عوامل، با استفاده از روش چرخشی ابلیک و بر اساس آزمون اگری، بیان‌گر وجود دو عامل نارضایتی از بدن و تداخل درباره عملکرد اجتماعی در این پرسشنامه بود که در مجموع ۳۹/۸۸ درصد از واریانس کل آزمون را تبیین می‌نمود. ضرایب همبستگی این عوامل با کل آزمون به ترتیب ۰/۸۷ و ۰/۸۲ بود و ضریب همبستگی این دو عامل با هم نیز ۰/۴۵ به دست آمد.

شیوه اجرا. محتوای آموزشی جلسه‌ها با الگوگیری از پیشینه پژوهش بوربا^۳ (۲۰۰۵) فرانک^۴ (۲۰۱۴) تهیه و داستان‌ها با توجه به محتوای هر جلسه انتخاب شد. در صورت نبود داستانی رایج در زمینه مورد نظر، داستانی ساده با کمک دو کارشناس ادبیات کودک طراحی و طی ده جلسه ۶۰ دقیقه‌ای و هر هفته یک جلسه به گروه آزمایش به شرح زیر آموزش داده شد.

1. Snyder, C. R., Sympson, S. C., Ybasco, F. C., Borders, T. F., Babyak, M. A., & Higgins, R. L.
2. Littleton, H. L., Axsom, D. S., & Pury, C. L.
3. Borba, M.
4. Frank, A. W.

جدول ۱: جلسات مداخله قصه‌گویی خود‌گویی مثبت

جلسه	هدف	محتوی
جلسه اول	معارفه و آشنایی با اهداف و مفاهیم	در این جلسه بعد از خوش‌آمدگویی و معارفه هر یک از اعضا، درمانگر نیز ضمن معرفی خود بر تبیین نقش باورها و اعتقادات بر رفتار انسان را با زبان قصه برای کودکان مطرح کرد و همچنین اهداف و نحوه تشکیل جلسات و مقررات عمومی حاکم بر جلسات را برای اعضا توضیح داده و درمانگر ضمن مطرح کردن قواعد گروه، بر لزوم حفظ رازداری، عدم تهدید و سرزنش و تحقیر دیگران و انجام تکالیف در منزل تأکید کرد. در ادامه اجرای پیش‌تست پرسشنامه‌ها
جلسه دوم	مفهوم خود‌گویی و تفکر مطلق‌گرایی و باورهای غیرمنطقی	مفهوم خود‌گویی و تفکر مطلق‌گرایی و باورهای غیرمنطقی مورد بررسی قرار دادند و پیامدهای انواع خود‌گویی و مشکلات مرتبط با آن‌ها بر اساس تفکرات و باورهای مربوطه و آشنایی با نحوه عمل شناخت درمانی داستان ماهی مرشد شاید نمونه خوبی برای این مثال باشد که ترس از حرکت کردن داشتن و سال‌ها به ته رودخونه و زیر سنگ بودن و یکی از ماهی کوچولو با جریان آب حرکت کرد به جهان و آب فراوان رسید ...
جلسه سوم	آشنایی با خطاهای شناختی همراه با مثال چگونگی برداشت و تفسیر ذهن	کودک متوجه برداشت اشتباه خود می‌شود. ادامه جلسه قبل، آشنایی با انواع احساسات و تبیین رابطه‌ی هر احساس با تفکر مربوط به آن در این جلسه با معرفی کردن یک موقعیت و تصویرسازی ذهنی، ایفای نقش و استفاده از عبارات‌های مثبت.
جلسه چهارم	بازسازی شناختی به طریق مجادله	اشاره به باورهای مطرح شده در توالی A-B-C و این باور اغلب به صورت خودکار و فرآیندی هستند و از خصوصیات آن‌ها کوتاه و سریع بودن آن‌هاست. از تفکر دقیق ریشه نمی‌گیرند و ... مثلاً این که من مریض هستم پس نمی‌توانم، مرا دوست ندارند، پس من نباید مدرسه برم ...
جلسه پنجم	تصویرسازی ذهنی و مفهوم‌سازی مجدد	بررسی تکالیف جلسه قبل در این جلسه با باورهای مثبت و و رفتارهای مثبت احساس بهتری پیدا می‌کند مثلاً با بیان قصه‌های که علی‌رغم کوچکی و ضعف بودن مورچه موفق می‌شود کار مهم را انجام بدهد.
جلسه ششم	ایمن‌سازی در مقابل استرس	بیان داستانی از تلاش و استقامت و همکاری با دیگران در انجام یک فعالیت سخت در ادامه هر یک از اعضا تجربیات خود را بیان کردند مخصوصاً افرادی که در جلسه قبل در این زمینه صحبتی نکرده بودند.
جلسه هفتم	تبیین نقش سبک‌های اسنادی در اعمال و رفتار فرد و احساسات و خود‌گویی‌های مرتبط با آن	بررسی و بحث از فعالیت جلسه قبل و در ادامه تبیین نقش سبک‌های اسنادی در اعمال و رفتار فرد و احساسات و خود‌گویی‌های مرتبط با آن و بیان قصه مرتبط با آن، آشنایی با انواع خود‌گویی و بیان تأثیرات خود‌گویی بر سلامت و کارآیی افراد
جلسه هشتم	تبیین نقش احساسات فرد در ایجاد خود‌گویی	بیان نقش منبع کنترل و انواع آن، کنترل بر هیجانات، تفاوت‌های فردی در تحول کنترل خود، تمرین کنترل به شیوه‌ی ایفای در شخصیت قصه
جلسه نهم	چگونگی تقویت کردن خود در جهت بیانات مثبت	بررسی نحوه‌ی توصیف خود به عنوان مثال: قدرت تغییر نظرم را دارم. دیگران این مسئله را درک خواهند کرد، من به‌خاطر تلاش کردن به خودم می‌بالم. این کار شجاعت می‌خواهد که من در خود می‌بینم، من قدرتمند و توانا هستم، و می‌خواهم به خاطر خودم سالم تر باشم
جلسه دهم	بحث و نتیجه‌گیری: بررسی راه‌های افزایش خود‌گویی	بررسی فعالیت جلسات قبلی در این جلسه اعضای گروه همچنین از احساسات‌های حضور در جلسات اظهار نظر کردند و از پیامد مثبت ناشی از شرکت در این جلسات را مطرح کردند. برخی از افراد نیز از گروه بازخورد گرفتند و در آخر اجرای پیش‌تست در بین اعضای گروه.

یافته‌ها

جدول ۲: میانگین و انحراف معیار متغیر امیدواری به تفکیک گروه آزمایش و کنترل

متغیر	گروه	نوع آزمون	تعداد	میانگین	انحراف معیار	اختلاف میانگین پیش‌آزمون پس‌آزمون
امیدواری	آزمایش (قصه‌گویی مبتنی بر خود‌گویی)	پیش‌آزمون	۲۰	۱۳/۲۰	۲/۷۰۶	۹/۰۵
		پس‌آزمون	۲۰	۲۲/۲۵	۱/۵۵۱	
	کنترل	پیش‌آزمون	۲۰	۱۳/۵۵	۲/۷۶۲	۰/۲
		پس‌آزمون	۲۰	۱۳/۷۵	۱/۸۸۸	
تصویر بدنی	آزمایش (قصه‌گویی مبتنی بر خود‌گویی)	پیش‌آزمون	۲۰	۶۴/۴۰	۴/۵۰	-۲۷/۵
		پس‌آزمون	۲۰	۳۶/۹۰	۳/۷۲۶	
	کنترل	پیش‌آزمون	۲۰	۶۴/۱۵	۴/۵۹۱	۰/۱
		پس‌آزمون	۲۰	۶۴/۲۵	۴/۱۰۲	

نتایج جدول (۲) نشان می‌دهد، میانگین متغیر امیدواری و تصویر بدنی در پیش‌آزمون و پس‌آزمون در گروه آزمایش (قصه‌گویی مبتنی بر خود‌گویی مثبت) متفاوت است و آموزش توانسته باعث افزایش امیدواری و کاهش نگرانی از تصویر بدنی شده است. نتایج

آزمون کولموگروف-اسمیرنوف نشان داد که در سطح اطمینان ۹۵٪ و خطای اندازه‌گیری $\alpha = 0/05$ ، سطح معناداری برای همه متغیرها بزرگ‌تر از $0/05$ محاسبه شده ($P > 0/05$)، لذا داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار می‌باشند. همچنین نتایج آزمون باکس برای برابری ماتریس کواریانس نشان داد چون سطح معناداری آزمون ام باکس بزرگ‌تر از $0/05$ محاسبه شده ($P > 0/05$)، لذا ماتریس واریانس-کواریانس‌ها همگن می‌باشند و نتایج آزمون لوین برای بررسی برابری واریانس‌ها نشان داد سطح معناداری برای همه متغیرها بزرگ‌تر از $0/05$ محاسبه شده ($P > 0/05$) است، لذا تفاوت واریانس‌ها از نظر آماری معنادار نیست و فرض تساوی واریانس‌ها برقرار است. چون سطح معناداری برای همه متغیرها بزرگ‌تر از $0/05$ محاسبه شده ($P > 0/05$)، لذا مفروضه همگنی شیب رگرسیونی نیز برقرار است.

جدول ۳: نتایج تحلیل کوواریانس (مانکوا) جهت مقایسه نمرات متغیرهای امیدواری و نگرانی از تصویر بدنی

متغیر وابسته	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	آماره F	سطح معناداری	مجذورات
امیدواری	۷۲۲/۰۷۰	۱	۷۲۲/۰۷۰	۲۲۶/۱۰۷	۰/۰۰۰	۰/۸۶۶
تصویر بدنی	۷۴۶۴/۰۳۱	۱	۷۴۶۴/۰۳۱	۷۹۴/۶۸۱	۰/۰۰۰	۰/۹۵۸

مطابق جدول (۳) چون سطح معناداری برای همه متغیرها کوچک‌تر از $0/05$ محاسبه شده است ($P < 0/05$)، لذا فرض صفر رد و فرض پژوهش تأیید می‌گردد. یعنی آموزش قصه گویی مبتنی بر خودگویی مثبت بر امیدواری و تصویر بدنی در کودکان سرطانی تأثیر معناداری دارد و میزان تأثیر آموزش قصه گویی مبتنی بر خودگویی مثبت بر امیدواری ($0/۸۶۶$) و تصویر بدنی ($0/۹۵۸$) می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

در بررسی فرضیه پژوهش مشخص شد اثربخشی آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت بر امیدواری و نگرانی از تصویر بدنی کودکان سرطانی متفاوت است که نشان دهنده آن است که روش آموزش قصه‌گویی مبتنی بر خودگویی مثبت اثربخشی معناداری بر افزایش امیدواری و کاهش نگرانی از تصویر بدنی کودکان سرطانی ۸-۱۲ سال بستری شده در بیمارستان بوعلی سینای شهر ساری دارد. به این ترتیب می‌توان اذعان کرد، از این روش درمانی می‌توان در جهت افزایش امیدواری و کاهش نگرانی از تصویر بدنی کودکان سرطانی بهره برد، این نتایج با نتایج پژوهش براون و دیجانگ^۱ (۲۰۱۸)، ارسلان و همکاران (۲۰۲۲)، شهیر و همکاران (۲۰۲۰)، میرزایی و قمری (۲۰۲۰)، بیات و همکاران (۲۰۱۸)، تصدیح و همکاران (۲۰۲۰) در جهت اثربخشی این رویکرد درمانی بر روی متغیرهای روانشناختی دیگر هم‌راستا می‌باشد. در تبیین می‌توان گفت، در فرآیند قصه‌گویی رویدادهای روزمره زندگی در قالب قصه با معنایی مطرح می‌شود که به مراجع کمک می‌کند درک بهتری از خودش و دیگران به دست آورد. در واقع در جریان یک قصه ممکن است شخصیت‌های آن با بحرانی مواجه شوند و درصدد حل آن بر آیند. ارائه این روش‌ها به طور مستقیم به افراد به ویژه کودکان همواره آسان نیست ولی می‌توان از طریق قصه‌گویی به این هدف دست یافت. کودکان از طریق تغییر و تبدیل قصه‌ها و حکایت‌ها، تشخیص می‌دهند تا چه اندازه می‌توانند تغییر کنند و درباره روایت‌های خود احساس به دست آورند و مسئولیت قصه‌های خود را بپذیرند. کارکرد قصه درمانی از آن جهت برای کودکان بسیار برجسته‌تر می‌شود زیرا که آن‌ها نمی‌توانند به سادگی افکار و احساساتشان را شناسایی و ابراز کنند، به همین دلیل قصه درمانی به صورت یکی از روش‌های عالی مشاوره و روان درمانی کودکان مطرح شده است. قصه مبتنی بر خودگویی مثبت به جهت محتوا، شیوه اجرای مؤثر و جذاب آن

1. Brown, G., & de Jong, J. W.

برای کودکان، این امکان را به کودک می‌دهد تا فرصت پیدا کنند خود را در نقش شخصیت‌های قصه قرار بدهند و با خود گویی هم می‌توند به بیان نگرانی و تنش‌ها و احساسات خودشان بپردازند و هم این که با اعتماد به نفسی که در گروه از طریق واکنش مثبت از طرف دیگران به دست می‌آورند تجربه‌ای از آرامش و سلامت را بیشتر احساس کنند که موجب افزایش امید در کودک می‌شود، همچنین قصه یادآور تجربه گذشته کودک و خاطرات مثبت است و این امر باعث می‌شود تا احساس بهتر و مناسب‌تری از خود بروز دهد و نگرش و نگرانی کودک را در مورد تصویر بدنی کاهش دهد. در واقع قصه‌ها از طریق تغییر در ابعاد زبان و ایجاد ادبیات جدید در قصه‌های زندگی کودک فرصت‌های جدیدی را برای رفتار و روابط با خود و دیگران ایجاد می‌کنند، کودکان از طریق داستان‌ها با حقایق و افسانه‌ها و تجارب دیگران، مشکلات دیگران و راه حل‌های حل مسأله هر یک از آن‌ها آشنا می‌شوند و همین تأثیرپذیری از طریق تقویت توجه و تمرکز بر همه ابعاد وجودی شخصیت‌های داستان و و پردازش قدرت درک و فهم، پرورش خلاقیت، آموزش زبان و افزایش گنجینه واژگان کودک از طریق ارتباط متقابل با درمانگر و سایر کودکان صورت می‌گیرد.

از محدودیت‌های این پژوهش می‌توان به نمونه‌گیری این پژوهش که کودکان مبتلا به سرطان بودند، اشاره کرد. بدیهی است امکان تعمیم به سایر بخش‌ها و شهرها وجود ندارد. بنابراین صحت تعمیم یافته‌های این پژوهش به جوامع دیگر مشخص نیست و این احتمال وجود دارد که یافته‌های این پژوهش فقط به نمونه‌هایی با ویژگی‌هایی مشابه قابل تعمیم باشد. همچنین حواس‌پرتی کودکان به دلیل متغیرهای مزاحم بسیاری که در بیمارستان وجود داشت، مثل رفت‌وآمد پرستاران و مستخدمین و سر و صدای کودکان بستری در اتاق‌های دیگر اشاره کرد. پیشنهادی که در راستای پژوهش حاضر می‌توان داشت توصیه به مراکز درمانی می‌باشد که این کودکان را مداوا و بستری می‌کنند تا از یک قصه‌گو که در این زمینه مطلع است برای کمک به خانواده و همچنین به کودکان برای قانع‌سازی کودکان به ادامه درمان و بهبود وضعیت روانی کودکان استفاده گردد. به پژوهشگران پیشنهاد می‌شود که بر روی رویکردهای درمانی دیگر و مقایسه آن با این رویکرد پژوهش‌های بیشتری انجام دهند.

ملاحظات اخلاقی

این پژوهش برگرفته از رساله مقطع دکترای روانشناسی و آموزش کودکان استثنایی با شناسه اخلاق IR.IAU.MSHD.REC.1401.147 از دانشگاه آزاد اسلامی (واحد مشهد) است. جهت ملاحظات اخلاقی و حفظ هویت آزمودنی‌ها اطلاعات افراد به صورت کد ثبت شده است و کلیه اطلاعات آن‌ها محرمانه است.

حامی مالی

در انجام این پژوهش از حمایت مالی هیچ مؤسسه یا سازمانی استفاده نشده است.

مشارکت نویسندگان

تمامی نویسندگان نقش یکسانی در پیشبرد این پژوهش برعهده داشته‌اند.

تضاد منافع

با توجه به موارد مندرج در راهنمای تعارض منافع، مجریان این پژوهش ضمن تعهد به آگاهی و رعایت کلیه "راهنمای کشوری اخلاق در انتشار آثار پژوهشی" اعلام می‌داریم این پژوهش هیچ‌گونه تضاد منافع نداشته است.

تشکر و قدردانی

در آخر نیاز است از تمام افرادی که ما را در انجام این پژوهش یاری نمودند و از کودکان سرطانی بستری در بیمارستان بوعلی سینای ساری، خانواده و پرسنل بیمارستان بوعلی سینای ساری با وجود داشتن مشکلات فراوان، تشکر و قدردانی شود.

References

- Alaiefard, A.H., Mehrouf, A., Jamhari, F., Dolatabadi, Sh. (2021). Comparing the effectiveness of play therapy and story therapy on depression and separation anxiety in children with cancer. *Journal of the Faculty of Medicine of Mashhad University of Medical Sciences*, 64, 4.
- Bayat, F., Rezaei, AM., Behnam, B. (2017). Comparing the effectiveness of play therapy and storytelling on the improvement of symptoms of attention deficit/hyperactivity disorder in students. *Journal of Qom University of Medical Sciences*, 12(8), 68-59.
- Brown, G., & de Jong, J. W. (2018). Cancer Storytelling: A Study of Well-Being Expressions Made by Patients. *Journal of Pastoral Care & Counseling*, 72(1), 37-44. DOI: 10.1177/1542305018754796
- Borba, M. (2005). The Step-by-Step Plan to Building Moral Intelligence. Nurturing Kid's Heart & Souls. National Educator Award, National Council of Self-esteem: Jossey-Bass, (2005). 108-154.
- Fekih-Romdhane, F., Achouri, L., Hakiri, A., Jaidane, O., Rahal, K., Cheour, M. (2020). Hopelessness is associated with poor sleep quality after breast cancer surgery among Tunisian women. *Current Problems in Cancer*. 44, (1), 100504. <https://doi.org/10.1016/j.currproblcancer.2019.100504>.
- Frank, A. W. (2014). Narrative ethics as dialogical storytelling. *Hastings Center Report*. 44(1), 16-20.
- Frost, Andriana. (2022). "Embodied Reminders and Well-being Among Breast Cancer Survivors: Examining the Influence of Feminine Gender Role Orientation, Biographical Disruption, and Body Image." West Chester University Doctoral Projects, 122. Retrieved from https://digitalcommons.wcupa.edu/all_doctoral/122.
- Ghasemian, K., & Estahbanati, M.A. E. (2019). The effectiveness of storytelling on reducing depression in cancer patients. *Humanidades & Inovação*, 6(9), 278-284
- Hosseini, Sayeda Sara, Ahadi, Marwarid, Hatami, Mohammad, Khalatbari, Javad (1400). Comparing the effectiveness of the treatment based on mindfulness and commitment and acceptance on resilience, psychological well-being and blood sugar levels in patients with type 2 diabetes. *Psychiatric Nursing*. 9 (1): 102-89
- Hosseini, F.S., Navabi, M., Hosseinabadi, F., (2018). Examining the role of hope and happiness in the recovery of cancer patients. *Master's thesis of Islamic Azad University (Yazd)*.
- Kiarsi, Z., Emadian, A., Hassanzadeh, R., (2021). Determining the effectiveness of compassion-focused therapy on posttraumatic growth and body image concerns in women with breast cancer. *Roish Psychology Journal*. Year (10), number (12).
- Khalatbari, J. Hemti T, Mohammadi, H. (2017). The effectiveness of compassion-focused therapy on body image and marital satisfaction of women with breast cancer. *Quarterly Journal of Breast Diseases*, 11(3).
- Lazor, T., Tigelaar, L., Pole, JD., De Souza, C., Tomlinson, D., Sung, L. (2017). Instruments to measure anxiety in children, adolescents, and young adults with cancer: a systematic review. *Supportive Care in Cancer*. 25(9):2921-31. <https://doi.org/10.1007/s00520-017-3743-3>.
- Littleton, H. L., Axsom, D. S., & Pury, C. L. (2012). Development of the body image concern inventor. *Behavior Research and Therapy*, 43, 229-241.
- Mohadi, M., Mohadi, Y., Farhadi, A. (2014). The effect of hope therapy training on life expectancy and general health of cancer patients. *Comprehensive Obstetrics and Midwifery Journal*. Number 76.
- Niedderer, K., Holthoff-Detto, V., van Rompay, T. J. L., Karahanoğlu, A., Ludden, G. D. S., Almeida, R., Durán, R. L., Aguado, Y. B., Lim, J. N. W., Smith, T., et al. (2022). This is Me: Evaluation of a boardgame to promote social engagement, well-being, and agency in people with dementia through mindful life-storytelling. *Journal of Aging Studies*, 60, pp.100995.

- Özdemir, A. A., & Kavak Budak, F. (2021). The effects of mindfulness-based stress reduction training on hope, psychological well-being, and functional recovery in patients with schizophrenia. *Clinical Nursing Research*.
- Snyder, C. R., Sympson, S. C., Ybasco, F. C., Borders, T. F., Babyak, M. A., & Higgins, R. L. (1996). Development and validation of the state hope scale. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(2), 321-335.
- Sadeghi, A., Sajjadian, I., Nadi, M.A. (2019). Comparing the effectiveness of compassion-based mindfulness and mindfulness-based cognitive therapy on dysfunctional attitudes, self-control, and mental health. *Journal of Positive Psychology*, 6(1), 31-48. doi: 10.22108/pppls.2020.120851.1861
- Sedekhi, P., Cheraghi, A. (2017). Investigating the effectiveness of mindfulness training on the psychological well-being and resilience of female heads of households. *Family Studies*, 14(4), 549-562.
- Saberi, Noghaei, E., Zarondi, R., Jedi, H., Jamali Noghaei, Z., Mazloun Shahri, B., Nouri, R. (2019). The effect of group hope therapy on the spiritual health of cancer patients: a quasi-experimental study. *Journal of Rafsanjan University of Medical Sciences*. Period 19.
- Sadeghi, Z., Mikaili, N., Atadakht, A. (2023). The effectiveness of Betsy in Mani on anxiety and hopelessness of children with cancer. *Journal of Cancer Care*. 2, 4.
- Sedaghati Barog, Z., Younesi, S. J., Sedaghati, A. H., & Sedaghati, Z. (2015). Efficacy of Mindfulness-Based Cognitive Therapy on Quality of Life of Mothers of Children with Cerebral Palsy. *Iranian Journal of Psychiatry*, 10(2), 86-92.
- Venkatesan, S. (2022). An Overview of Mindfulness and Its Implications for Children and Adolescents. In *Handbook of Research on Clinical Applications of Meditation and Mindfulness-Based Interventions in Mental Health*, 15-34.
- Yakhchali, M. (2022). Increasing life expectancy in cancer patients. The second national conference of applied ideas in educational sciences, *psychology and cultural studies*.
- Zarei, A., Poursharifi, H., Babapour Khairuddin, J. (2015). The role of dissatisfaction with body image and mental health in predicting obesity in teenage girls. *Iranian Journal of Endocrine and Metabolism*. 18(3).